

Stichting Hollandpromote.com

**HET ELEKTRONISCHE JOURNAAL VAN DE
NEDERLANDSE RECHTSPRAAK IN DE
21 STE EEUW**

***GET DIRECT ACCESS TO
THEORY AND PRACTICE
IN ONE CLICK***

Contact: anton37.putten@wxs.nl (040) 2427877 (tel.) (040) 2425205 (Fax)

EDITORIAL

Editor in Chief:

Prof. Dr. Ir. Anton F.P. van Putten

Senior Editors:

Maria E. Veeken, B.A.

Prof. Dr. Ir. Maurice H.P.M. van Putten

Associate Editors:

Mr. Erwin Crooy

INTRODUCTIE TOT HET ISO 9000 KWALITEITSMANAGEMENT SYSTEEM IN HET RECHTSBEDRIJF

Prof. dr.ir A.F.P. van Putten, M. E. van Putten –Veeken, B.A. en Prof. M.H.P.M. Van Putten Ph.D.
Stichting Hollandpromote.com; P.O Box 1200, 5602 BE Eindhoven.

SAMENVATTING

De kwaliteit van het huidige rechtsbedrijf staat onder zeer grote druk. De kwalificatie bedrijf laat zien dat het Nederlandse rechtsbedrijf in alle opzichten faalt. Regelmatig blijkt dat het geven van vertrouwen, gelijk staat aan het weggeven van rechten. Aan de hand van waargenomen feiten is een fenomenologie van het rechtsbedrijf opgesteld. Hieruit blijkt dat het systeem op vele niveau's faalt, onder andere door eigen richting van de betrokken ambtenaren met en zonder rechtspraak belast. Met behulp van het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem, kan een analyse gemaakt van het huidige functioneren en richting gegeven worden voor een systematische verbetering. De ISO 9000 normen¹, opgesteld door het CEN, (Comité Européen de Normalisation) geven een uitvoerige beschrijving van een gewenst raamwerk voor een organisatie, waarbij kwaliteitsborging centraal staat. De bekende eindproducten van het rechtsbedrijf zijn vonnissen, arresten en beschikkingen. Het functioneren en de eindproducten van het rechtsbedrijf worden aan een nader onderzoek onderworpen. Ten einde de kracht van het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem te illustreren worden de gewenste eindproducten geplaatst tegenover de uitkomsten van het huidige functionerende systeem². Uit deze studie blijkt, dat ook voor het rechtsbedrijf, het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem gebruikt kan worden voor het maken van analyses, zowel preventief als curatief.

INLEIDING

Sinds de invoering van de nieuwe Wet op de Rechterlijke organisatie (Wet RO) in januari 2002, is weinig of niets te merken van verbeteringen met betrekking tot de kwaliteitsbeheersing van de eindproducten in het rechtsbedrijf. Dit kan worden vastgesteld door te kijken naar de actuele kwaliteit van de eindproducten van het rechtsbedrijf. Eindproducten zijn vonnissen, arresten en beschikkingen, daar zij de resultante zijn van de op schrift gestelde beslissingen van een gelopen procedure. Bij elke rechtbank / gerechtshof is een Bestuur ingesteld met aan het hoofd een directeur bedrijfsvoering, welke dient toe te zien op een doelmatige bedrijfsvoering met de beschikbaar gestelde financiële middelen (ons belastinggeld). Daarnaast is er een voorzitter aangesteld, welke verantwoordelijk is voor het toezicht op de gedragingen van de gerechtsambtenaren met en zonder rechtspraak belast. Als gevolg van de wet kan en mag een Bestuur zich niet bemoeien met de inhoudelijke kant van de rechtspleging, daar dit is voorbehouden aan de ambtenaren met rechtsspraak belast, dus rechters en raadsheren.

Dat de kwaliteit van de rechtspleging onder grote druk staat blijkt onder andere uit het feit, dat er per jaar ruim 1.6 miljoen uitspraken worden gedaan door $\pm$ 2000 professionele rechters³. Dit betekent, dat gemiddeld iedere rechter per jaar 800 uitspraken – serieproductie - moet doen. Op een gemiddeld aantal werkdagen van 200 dagen per jaar, betekent dit bijna 4 uitspraken per dag, wat fysiek onmogelijk, dan wel ongeloofwaardig is. Het behoeft dan ook geen verbazing te wekken, dat een dergelijke "serieproductie" wel ten koste moet gaan van de kwaliteit⁴. Worden daarbij ook nog het aantal nevenfuncties in beschouwing genomen⁵, die vele fulltime rechters hebben, dan kan het niet

¹ ISO = International Standard Organization.

² Een voorbeeld van een zelfstandig werkend bestuursorgaan en ISO gecertificeerd, is het Kadaster.

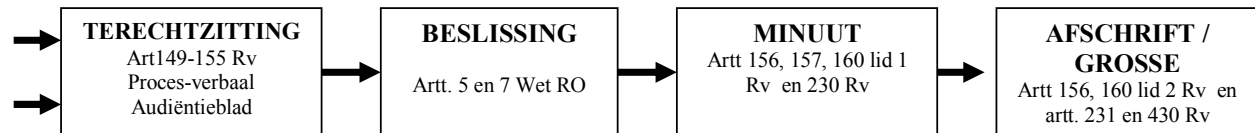
³ Zie jaarverslag Raad voor de Rechtspraak, 2004.

⁴ Kwaliteit, Q(t), wordt gedefinieerd als het samenstel van specificaties van een gegeven product op een gegeven tijdstip. Bedrijfszekerheid (reliability) van een product, soms ten onrechte betrouwbaarheid genoemd, wordt gedefinieerd als het verloop van kwaliteit in de tijd. Q(t)/t, of de kans dat het systeem nog functioneert binnen zijn vooraf vastgelegde specificaties na een gegeven tijd. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar A.F.P. Van Putten, Electronic Measurement Systems, Theory and Practice, sec. ed., IOP, Bristol, UK, 1996, Ch. 5, Reliability Engineering.

⁵ Zie hiervoor het IRM rapport, te vinden op www.sdnl.nl/irm.htm

anders, dat de kans op fouten en misslagen groot is. Bij een goed functionerend kwaliteitsmanagement systeem kunnen veel van deze misslagen en gebreken voorkomen worden.

Beschouwen we de totstandkoming van het eindproduct in een rechtsbedrijf, dan kan het volgende schema gebruikt worden. Aan de ingang van het proces bieden zich de twee partijen aan ter verkrijging van een rechterlijke beslissing op een geschil. Dit is geïllustreerd in Fig. 1. In het diagram zijn verschillende processtappen aangegeven met de bijbehorende van toepassing zijnde wetsartikelen.

***Figuur 1** Het proces van het totstandkomen van het eindproduct, vonnis, arrest of beschikking, vanaf het begin van de terechtzitting tot het afgeven van het afschrift / grosse van de minuut daarvan. De belangrijkste van toepassing zijnde wetsartikelen zijn per processtap aangegeven. Aan de ingang van het proces bevinden zich de twee partijen welke zich aan een rechterlijke beslissing onderwerpen.*

Op dit moment is er geen enkele aanwijzing, dat van het bestaan van een goed functionerend kwaliteitsmanagement systeem, binnen het rechtsbedrijf, is gebleken. Bij een goede bedrijfsmatige aanpak van een proces binnen een dienstverlenende organisatie, behoort echter een kwaliteitsmanagement systeem en een daarmee samenhangend kwaliteitsborgingsysteem. Hiervoor biedt het ISO 900⁶ systeem de beste aanknopingspunten. ISO staat voor International Standard Organization, welke organisatie is ingesteld door het *Comité Européen de Normalisation* (CEN). Deze organisatie houdt zich op nationaal en internationaal niveau bezig met de standaardisering van kwaliteitsbeheersing in producten en diensten.

De achtergrond van dit onderzoek is de constatering, dat in de eindproducten van het rechtsbedrijf regelmatig talloze gebreken optreden, met alle desastreuze gevolgen van dien, welke grote schade aanrichten aan betrokken partijen en aan het vertrouwen dat aan de rechtspleging gesteld moet kunnen worden. Deze vaak schrijnende gevolgen hadden bij een goede kwaliteitsbeheersing voorkomen kunnen worden. Vele voorbeelden kunnen dit illustreren. Bij diverse rechtbanken en gerechtshoven wordt de ondertekening van de minuut - de oorspronkelijke akte - overgelaten aan medewerkers van de administratie, die daartoe volstrekt onbevoegd zijn. Er zijn ook gerechtshoven die het opmaken van een minuut zelfs achterwege laten! Zoals bekend, is de oorspronkelijke authentieke akte, de minuut, de schriftelijke weergave van de rechterlijke beslissing van een gelopen procedure. Deze kan ingevolge art. 230 lid 3 Rv alleen ondertekend worden door de voorzitter en de griffier van de terechtzitting. De minuut voldoet dan ook aan art. 160 lid 1 Rv: *“De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte gelegen”*.

Het meest veelzeggende voorbeeld van een waargenomen misslag, is de afgifte aan beide partijen⁷, van twee grossen van hetzelfde vonnis, waarbij op de minuut ook nog vermeld staat, dat beide grossen eerder uitgereikt zijn dan de datum van het vonnis zelf. Daar dit beide partijen tot winnaar verklaart, biedt dit een opmerkelijke mogelijkheid tot een “executoriale head-on-collision.” Daarnaast is uit de inhoud van diverse vonnissen ook gebleken, dat door de rechter eiser en gedaagde, inclusief hun bewijsmiddelen, zijn verwisseld. Ook dit mag een zeer ernstige misslag genoemd worden, ter zake de vereiste nauwkeurigheid en zorgvuldigheid welke in acht genomen dient te worden. Ook het laten verdwijnen, achterhouden en vernietigen van bewijsmiddelen is geen uitzondering.

De veelvuldig voorkomende praktijk van rechters en raadsheren plaatsvervangers, welke in het dagelijks leven gewoon advocaat of notaris zijn, is een bron van frustratie. Deze praktijk vindt geen grondslag in de wet. Intrinsiek kan geen sprake zijn van een onafhankelijke en integere rechtspraak. Op de hele wereld zijn deze praktijken volstrekt ondenkbaar, ontoelaatbaar en strijdig met bestaande wettelijke voorschriften. Dat “gewone” rechters en raadsheren kunnen optreden bij andere rechtbanken en gerechtshoven valt buiten deze discussie.

⁶ NEN- ISO 9004; EN 29000 en EN 29001.

⁷ Zie KG vonnis met zaaknummer KGZA 04 / 819 van 19 juli 2005, 's-Hertogenbosch

De bevindingen in het rapport van dr. B.C.J. van Velthoven, zijn dan ook op zijn minst gezegd discutabel⁸. Wat moet een gewone burger nog denken van de kwaliteit van onze rechtspleging, als we volgens Prof. W. A. Wagenaar, hoogleraar recht en psychologie leven in een “justitiële bananenrepubliek”⁹. Hoe onthutsend is ook het artikel van mv. Prof. dr. L.E. de Groot – van Leeuwen, waarin zij stelt, dat (vaak) de uitkomsten, voorafgaan aan **waarheidsvinding**.¹⁰

FENOMENOLOGIE VAN HET FALENDE NEDERLANDSE RECHTSSYSTEEM

De karakterisering van het huidige rechtsbedrijf kan in een aantal categorieën worden onderverdeeld. We noemen dit de fenomenologie van het rechtsbedrijf. Elk van deze categorieën kan worden geïllustreerd met vele praktijkvoorbeelden.

Het huidige rechtssysteem toont een grote willekeur in de omgang en toepassing van het wettelijke referentie kader. De volgende observaties zijn gedaan.

- A. Het introduceren van eigen regels en voorschriften, welke geen grondslag vinden in de wet.
- B. Het expliciet buitenwerking stellen, of niet van toepassing verklaren van wetten, jurisprudentie en voorschriften en / of het selectief en onvolledig citeren van wetten
- C. Het verklaren van bepaalde wetten als een “overblijfsel”.¹¹
- D. Het vervangen van rechters en raadsheren door advocaten en notarissen, welke niet tot de rechterlijke macht behoren.
- E. De nevenfuncties van veel rechters en raadsheren welke niet in overeenstemming zijn te brengen met de vereiste onafhankelijkheid en integriteit, zoals door de wetgever is bedoeld. Zie hiervoor bijvoorbeeld www.sdn1.nl/burhoven.htm.
- F. De handelwijze van de uitvoerende macht, zoals toebedeeld aan gerechtsdeurwaarders als openbaar ambtenaar, welke hun loyaliteit aan hun opdrachtgever(s) laten prevaleren boven de wettelijk voorgeschreven controle plicht, in strijd met artt. 65, 66 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en art. 9 van de Gerechtsdeurwaarderswet. (“Befehl ist Befehl”)
- G. Het vernietigen, wegmaken of manipuleren van bewijsmiddelen, welke uit hoofde van de functie van de betreffende ambtenaar onder zijn bewaarplicht vallen. Dit leidt tot een effectieve “cover-up” van het falende systeem.

Het behoeft dan ook geen verbazing te wekken, dat deze ingeslopen vrijheidsgraden meer dan voldoende mogelijkheden bieden eerst de uitkomst vast te stellen en vervolgens de daarbij behorende artikelen en motivering te selecteren en op schrift te zetten. Dit wordt door prof. L.E. de Groot- van Leeuwen, de discretionaire ruimte genoemd.¹²

Opgemelde fenomenologie kan herleid worden tot twee essentiële weeffouten:

- 1) De afwezigheid van een procedurele scheiding tussen de bepaling van de toepasbaar zijnde wetsartikelen en de interpretatie daarvan;

⁸ B.C.J. Velthoven, Nederlandse Economie gebaat bij goede rechtspraak; rapport in opdracht van de Raad voor de Rechtspraak, juli 2005.

⁹ Prof. W. Wagenaar noemt het Nederlandse rechtssysteem een “justitiële bananenrepubliek,” NRC 17/18 september 2005

¹⁰ Themanummer “Ars Aequi”, juli - augustus 2005, “Krom-Recht: over misstanden in het recht”.

¹¹ Antwoord van Minister mr. J. P.H. Donner aan Van Putten van 3 juni 2005 in antwoord op een brief van Van Putten aan de Koningin d.d. 2 mei 2005 in zake de naamsvermelding van “IN NAAM DER KONINGIN” op grossen van vonnissen, arresten en beschikkingen ex art.430 lid 2 Rv.

¹² L.E.de Groot – Van Leeuwen, Over missers en Rechters, Ars Equi, juli – aug 2005, pagina 611- 627, Vol. 54.

- 2) Het ondergeschikt maken van de waarheidsvinding aan vooraf vastgestelde doelen en uitkomsten.

De huidige actualiteit illustreert en bevestigt de fenomenologie van het huidige falende rechtsbedrijf.

HET ISO 9000 KWALITEITSMANAGEMENT SYSTEEM¹³

De ISO 9000 normen ¹⁴ geven richtlijnen waarbinnen gewerkt moet worden voor de kwaliteitsbeheersing van een organisatie of instelling. Uit de algemene beschrijving van de ISO norm blijkt, dat het opvolgen van deze richtlijnen geen *garanties* geeft voor een goed eindresultaat, maar wel dat een *minimale kwaliteit* gegarandeerd kan worden. Voor een goed werkend kwaliteitsmanagement systeem is het van belang, dat controle en terugkoppeling deel uitmaken van dat systeem. Een complete en afdoende beschrijving wordt eerst verkregen als de integrale kwaliteitszorg wordt opgenomen in een organisatorisch teruggekoppeld systeem. De integrale kwaliteitszorg omvat de volgende elementen:

- Bewustwording,
- Verbeteren,
- Beheersing,
- Borging.

In de laatste twee elementen staat de ISO 9000 centraal. Met behulp van het ISO model blijkt het mogelijk zowel *analyses* als *syntheses* te maken van slagen en falen van producten en diensten en zowel preventief als curatief. Meer specifiek, de ISO 9000 tezamen met ISO 9004/2 geeft algemene richtlijnen voor de kwaliteitszorg voor alle vormen van organisaties. Het doel is steeds afwijkingen tussen eisen en specificaties van het eindproduct te voorkomen. De ISO 9004 behandelt de specifieke factoren, zoals technische, administratieve en **menselijke factoren**, die van invloed zijn op het eindproduct of dienst in alle stadia van de zogenaamde kwaliteitskringloop van het proces. Veel voorkomende menselijke factoren zijn: haast, gebrek aan tijd, miscommunicatie, afgunst, hebzucht, arrogantie, angst, belangen en nevenfuncties, angst voor carrière perspectief, enz., enz.

Een belangrijk element in de bewaking en evaluatie van het kwaliteitsmanagement systeem vormen de zogenaamde **audits**. Audits dienen uitgevoerd te worden door onafhankelijke, door de directie aangestelde externe of interne instanties. Een belangrijke stelling is: dienstverlenende en commerciële organisaties kunnen alleen hun gewenste lange termijn doelen bereiken, als zij zijn opgenomen in een organisatie, die werkt als een teruggekoppeld systeem.

Figuur 2 illustreert het proces voor een integrale kwaliteitszorg. Elk proces bestaat uit een reeks kleinere te onderscheiden processtappen, P1, P2, tot en met Pn. Bij elke processtap behoort een referentiekader, R1 tot en met Rn, met de bijbehorende audit A1 tot en met An. Ook voor het bestuur of directie dient een referentiekader en audit van toepassing vastgelegd te zijn. Uit diverse studies is gebleken, dat 85 % van de optredende fouten in een organisatie kunnen worden toegeschreven aan het management.

Van terugkoppeling is sprake als het eindresultaat van het proces wordt vergeleken met het vooraf vastgelegd referentiekader aan de ingang van het systeem. Een voorbeeld van een teruggekoppeld proces is het rijden met een auto van A naar B. Als de bestuurder verblind raakt, dan valt het proces van *visuele terugkoppeling* uit en wordt het systeem instabiel en ongedefinieerd¹⁵. Het proces van de bestuurder met auto krijgt een voorspelbare fatale afloop. De oplossing om het autorijden in een dergelijke omstandigheid stabiel te maken, zijn preventieve voorzieningen in te bouwen in de auto tegen verblinding.

¹³ A.F.P. van Putten, Integrale kwaliteitszorg als teruggekoppeld systeem; Procestechnologie, juni / juli 1992; uitg. VNU Amsterdam.

¹⁴ Voor een uitvoerige beschrijving van de ISO normen wordt verwezen naar ISO 9000 norm, uitg. Nederlands normalisatie Instituut, 1988.

¹⁵ Een systeem wordt wel gedefinieerd als het samenstel van zelfstandige functionerende subsystemen, waarin een gegeven proces zich kan afspelen.

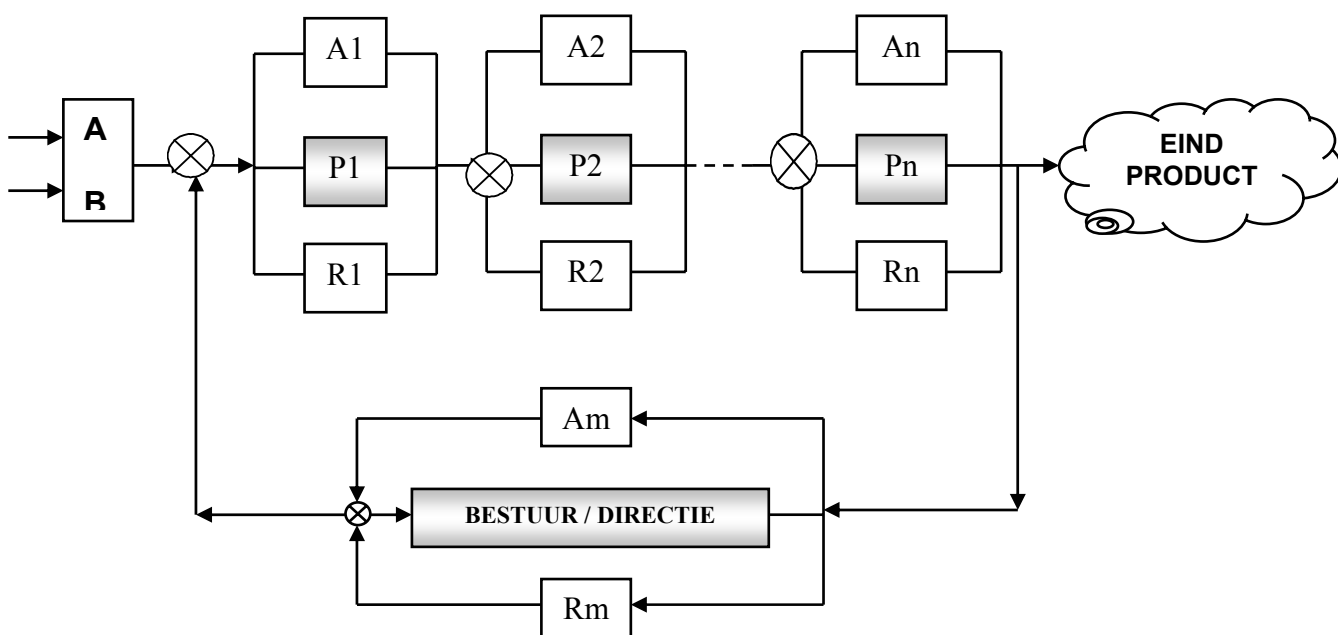

Fig. 2 Principe diagram van een kwaliteitsmanagement systeem volgens het ISO 9000 model met terugkoppeling. Elk proces bestaat uit een reeks stappen, aangeduid met P1, P2, enz. Voor iedere processtap dient het referentiekader, Ri, te worden vastgelegd met de bijbehorende audit, Ai. Dit geldt ook voor het bestuur en de directie. Uit diverse onderzoeken blijkt dat meer dan 85% van de fouten, toegeschreven kunnen worden aan het management, bestuur of directie van een organisatie.

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat 85% van het falen van een organisatie is te wijten aan het management. Eenvoudig valt nu in te zien, dat het ISO 9000 systeem ook toegepast kan worden op het rechtsbedrijf.

HET KWALITEITSMANAGEMENT SYSTEEM IN HET RECHTSBEDRIJF

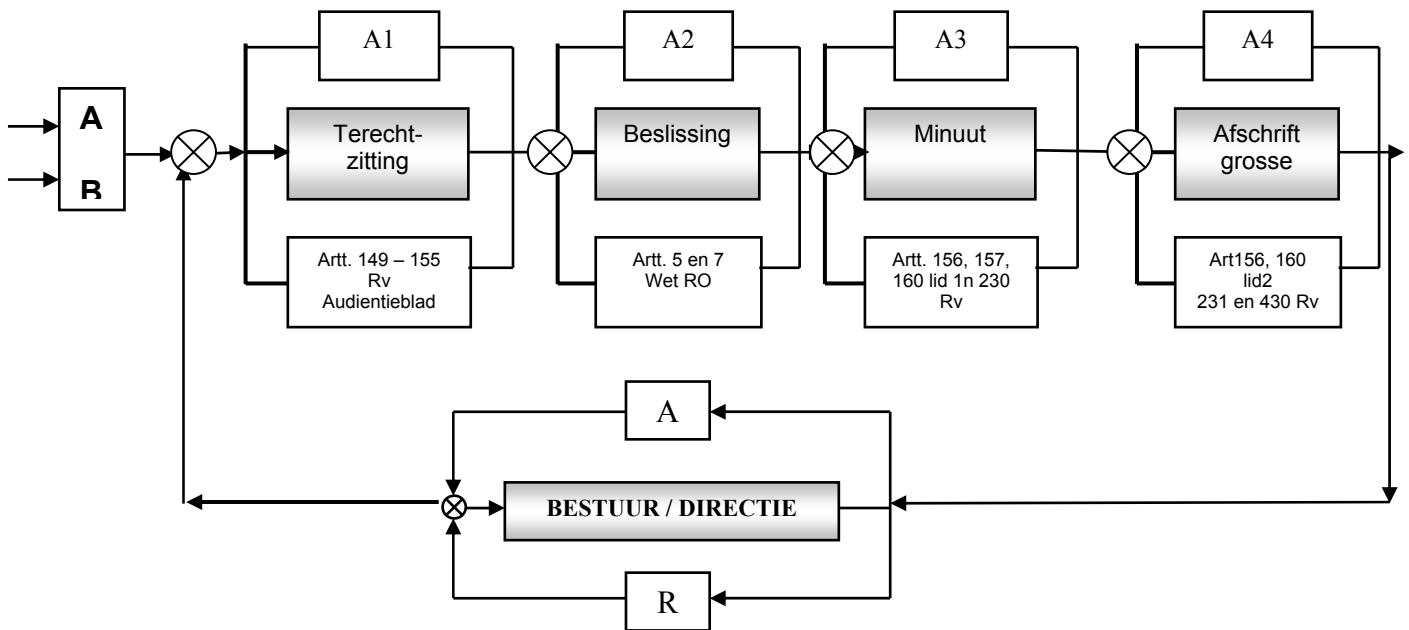
Passen we het kwaliteitsmanagement op het rechtsbedrijf, dan dient dit ook te werken als een teruggekoppeld proces in een gesloten kwaliteitskring met alle daarbij behorende processtappen, referentiekaders en audits.

Transponeren we het principe van terugkoppeling met een kwaliteitsmanagement systeem op het rechtsbedrijf - in deze introductie alleen voor de totstandkoming van het eindproduct - dan kunnen we het proces van het totstandkomen van het eindproduct beschrijven, zoals in Fig. 3 is geïllustreerd. Alle afzonderlijke procesgrootheden, met hun intern controle protocol en audit protocol, kunnen benoemd worden. Aan de ingang van het systeem vinden we beide procespartijen A en B. De rechters zijn deel van het beslissingsproces. In het bij elke processtap getoonde wettelijk referentiekader zijn de wettelijke vereisten, voorschriften en specificaties vastgelegd. Bij het kruissymbool vindt de toetsing of vergelijking plaats via een voorgeschreven protocol.

Het eindproduct is een authentieke akte en dient te voldoen aan art. 156 lid 2 Rv en art. 160 lid 1 Rv. Een vonnis, arrest of beschikkingen dient afgegeven te worden volgens artt. 230 Rv, en 160 lid 2 Rv, enz., enz. De wetten en voorschriften met bijbehorende jurisprudentie, bij elke processtap, vormen de *geschreven standaard*, waaraan altijd getoetst moet kunnen worden. Het kruissymbool, is de plaats waar tijdens het lopende procesgang de vergelijking gemaakt wordt met de geschreven wetten en jurisprudentie, volgens een eveneens *vooraf* vastgelegd protocol.

De audit dient te worden uitgevoerd door een door de directie of bestuur daartoe aangesteld onafhankelijk orgaan.

Ten einde voor partijen zekerheid te kunnen verkrijgen over de rechtsgeldigheid van het eindproduct, dient de burger zich bij een onafhankelijke instantie te kunnen vervoegen die de **echtheid** en **rechtsgeldigheid** van het verstrekte vonnis, arrest of beschikking, kan toetsen¹⁶. Voldoet het eindproduct niet aan de gestelde kwaliteit, dan moet het automatisch nietig worden verklaard ter voorkoming van rechtsvervolgen. Vergelijk hiermee het uit de circulatie nemen van valse betaalmiddelen, valse paspoorten, etc.”

Figuur 3. Het kwaliteitsmanagement systeem voor het proces van het totstandkomen van het eindproduct van een rechterlijke beslissing. Aan de ingang van het systeem bieden de beide procespartijen A en B zich aan volgens voorgeschreven procedures. Het eindproduct, vonnis, arrest of beschikking zijn de afschriften en grossen. Deze komen tot stand via wettelijk voorgeschreven processuele handelingen. Alle handelingen zijn in wetten en voorschriften vastgelegd welke het wettelijke referentiekader vormen. Het ISO 9000 systeem kent zowel interne als externe controles eveneens aan de hand van voorgeschreven protocollen, waarmee de kwaliteit van het eindproduct gecontroleerd kan worden. Het kruissymbool is de plaats waar de vergelijking met het wettelijk referentiekader gemaakt wordt. Het bestuur bewaakt de algemene voorschriften.

Uit recente en andere vonnissen, arresten en beschikkingen blijkt, dat het systeem regelmatig faalt en in de praktijk werkt volgens het diagram zoals is weergegeven in Fig. 4. Iedere interne en externe controle op het eindproduct ontbreekt. Systematisch worden wetten genegeerd. In Nederland functioneert het rechtssysteem als een “open systeem”¹⁷, tengevolge van het ontbreken van interne en externe controle en terugkoppeling. De praktijk van het optreden van advocaten als rechters en raadsheer plaatsvervangers is een wijdverbreid gebruik in het Nederlandse rechtsbedrijf en is een fundamentele ingeslopen weeffout geworden. In het buitenland is dit een volstrekt onbestaanbaar fenomeen. Ongewenste beïnvloeding van het proces treedt dan ook regelmatig op.¹⁸

DE PRAKTIJK

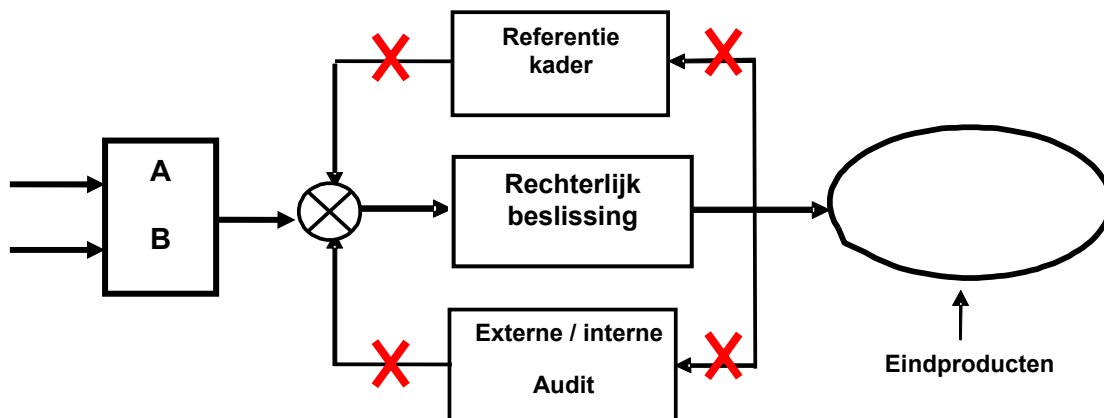
In Tabel 1 is een voorbeeld gegeven van een intern controle protocol bij het tot stand komen van het eindproduct voor de vier getoonde fasen. Met behulp van deze tabel is eenvoudig te verifiëren of het eindproduct en de afschriften en grossen daarvan, voldoen aan de wettelijke vereisten. In de tabel zijn

¹⁶ Vergelijk echtheidsbepaling van betaalmiddelen bij een bank.

¹⁷ Te onderscheiden van een economisch open systeem. In de techniek wordt gesproken van een open systeem als er geen terugkoppeling meer aanwezig is.

¹⁸ Het verdient aanbeveling de voordelen en toepasbaarheid van de “discovery ronde”, uit het Amerikaanse rechtssysteem aan een nader onderzoek te onderwerpen.

bij elke vraag de van belang zijnde wetsartikelen vermeld, welke bij de beoordeling van de kwaliteit van het eindproduct van toepassing zijn. Alle gestelde vragen hebben betrekking op waargenomen gebreken, fouten en mislagen, welke onder de huidige waargenomen fenomenologie van het rechtsbedrijf vallen.

Figuur 4. Vereenvoudigde voorstelling voor de waarnemer van het huidige rechtsbedrijf. Het blijkt dat het rechtsbedrijf volledig autonoom werkt zonder enige vorm van terugkoppeling en / of controle. Met de rode kruisen wordt het buiten werking stellen van beide terugkoppelingen geïllustreerd. In de technische wetenschappen (regeltechniek) wordt dit een open systeem genoemd. In de tijd gezien is de afloop altijd voorspelbaar. Ieder proces waarbij geen of onvoldoende terugkoppeling (kwaliteitsborging) aanwezig is, ontspoorst. Het systeem verliest kwaliteit, wordt chaotisch of ontploft. Herhaaldelijk spelen rechters en raadsheren plaatsvervangers,- in de praktijk gewoon advocaten geheten – een ongewenste rol in het proces van de totstandkoming van het eindproduct.

Er is dan ook sprake van een volstrekt onvoldoende kwaliteit van het eindproduct, naar inhoud en opmaak. Dit blijkt onder andere uit de wijze, waarop minuten en afschriften / grossen daarvan worden opgemaakt en afgegeven. Verwezen wordt naar “De Stevens -Schipper methode”¹⁹. Deze methode is bovendien zeer fraudegevoelig. Door ongewenste interferentie en de slechte kwaliteit van het eindproduct wordt dan ook grote schade aangericht aan de integriteit en het vertrouwen, dat de burger aan de rechtspleging moet kunnen stellen.

Tabel 1. Protocollen in het kwaliteitsmanagement systeem voor controle van het eindproduct in het rechtsbedrijf in de vier getoonde fasen van figuur 3. Alle vragen in de linkerkolom hebben betrekking op waargenomen juridische en feitelijke mislagen bij de totstandkoming van de eindproducten. In de rechterkolom wordt verwezen naar de belangrijkste van toepassing zijnde wetsartikelen en bronnen: het wettelijk referentiekader.

<i>“Grenzen moeten duidelijk zijn en regels gehandhaafd”</i>	
<i>Kersttoespraak van Koningin Beatrix 2004</i>	
DE TERECHTZITTING	
1. Zijn de namen met de initialen van de rechters of raadsheren van de terechtzitting bekend?	Bij de griffie van de rechtbank of het gerechtshof kunnen de namen worden opgevraagd.
2. Zijn er rechters - raadsheren plaatsvervangers?	Controleren op nevenfuncties bijv. via www.sdnl.nl/burhoven.htm
3. Is er een grond tot wraking, met betrekking tot nevenfuncties en/ of andere omstandigheden?	Zie wraking en verschoning artt. 36 tot en met 41 Rv.
4. Is er een Proces-verbaal van de terechtzitting	Er moet altijd een Proces-verbaal van de terechtzitting zijn: Zie art. 84 derde lid Rv; art 87

¹⁹ A.F.P. Van Putten et al. , De Stevens - Schipper methode, NJB, 17 juni 2004,nr. 24 pagina 1240-1242.

opgemaakt?	derde lid Rv; art. 88 derde lid Rv; art. 91 Rv; artt. 180 en 184 Rv; art. 191 lid 2 Rv; art. 201 derde en vierde lid Rv artt 279 lid 4 en 290 lid 2 Rv en in een KG, art. 5 lid c WTBZ.
5. <i>Is het Proces-verbaal gewaarmerkt, ondertekend en gedagtekend door de voorzitter en de griffier?</i>	Schriftelijk opvragen bij de griffier. Recht op afschriften is geregeld in artt. 28, 231, 290 en 838 Rv. Proces-verbaal moet opgemaakt zijn vòòr de beslissing/ uitspraak.
DE BESLISSING	
6. <i>Is beslissing genomen in overeenstemming met het vereiste aantal rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast?</i>	Zie artt. 5 en 7 van de Wet RO.
7. <i>Is de uitspraak van het vonnis of het arrest in het openbaar gedaan?</i>	Op straffe van nietigheid geschiedt de uitspraak in het openbaar. Zie artt. 4 en 5 Wet RO, artt. 27 en 28 en 229 Rv; 121 van de Grondwet.
DE MINUUT	
8. <i>Is er een minuut (het origineel) opgemaakt?</i>	De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte gelegen. art. 160 lid 1 Rv. Indien er geen minuut bestaat, kan er dientengevolge ook geen afschrift / grosse bestaan. (non-existent). ²⁰
9. <i>Is de minuut opgemaakt overeenkomstig het voorgeschreven format?</i>	Zie voor de vereiste opmaak en inhoud art 230 Rv.
10. <i>Is de minuut ondertekend door de voorzitter en de griffier van de terechtzitting?</i>	Artt. 156 lid 2; 160 lid 1 Rv; 230 lid 3 Rv. Zie ook art. 8:77 Awb.
11. <i>Vermeldt de minuut dat de beslissing uitgesproken is in het openbaar in aanwezigheid van de griffier?</i>	Dient vermeld te staan op de minuut. Artt. 4, 5 Wet RO; artt. 27 en 28 Rv; art 121 van de Grondwet.
12. <i>Zijn de namen met de initialen van de rechters of raadsheren in de minuut vermeld?</i>	Eerst de naam met initialen maken de persoon ondubbelzinnig die persoon.
AFSCHRIFT / GROSSE	
13. <i>Hoe luidt de ondertekening van het afschrift / grosse?</i>	De ondertekening dient identiek te zijn aan de minuut. Een stempel met drukletters van de naam en "w.g." is geen substituut voor een handtekening!
14. <i>Is het afschrift / grosse afgegeven voor "eensluitend afschrift conform"?</i>	Afschrift / grosse dient afgegeven te zijn voor eensluitend afschrift conform (de minuut). Inhoud en ondertekening dient dan ook identiek te zijn aan de minuut. Artt. 160 lid 2 en 231 Rv.
15. <i>Is de grosse / executoriale titel afgegeven met aan het hoofd vermeld "IN NAAM DER KONINGIN"?</i>	" IN NAAM DER KONINGIN " dient aan het hoofd van de grosse te staan. Art. 430 lid 2 Rv.
16. <i>Is de afschrift / grosse gedagtekend?</i>	Moet gedagtekend zijn ex art. 231 lid 3 Rv in samenhang met art. 430 Rv.
17. <i>Wanneer heeft een vonnis, arrest en beschikking rechtskracht?</i>	Eerst na betekening heeft het vonnis, arrest of beschikking rechtskracht ex art. 430 lid 3 Rv.
ALGEMEEN	
18. <i>Is de uitspraak bij vervroeging gedaan, zonder kennisgeving?</i>	Dan is de uitspraak niet in het openbaar gedaan en dientengevolge nietig. Zie artt. 4, 5 lid 1 Wet RO; artt. 27 en 28 Rv ; art. 229 Rv en art. 121 Grondwet.
19. <i>Is aan beide partijen een grosse afgegeven van hetzelfde vonnis?</i>	Dit is intrinsiek strijdig. Er kunnen niet tegelijkertijd twee "winnaars" zijn in dezelfde procedure. (Head-on Collision)
INZAGE EN AFSCHRIFTEN DOSSIER	
20. <i>Heeft u recht op inzage van de oorspronkelijke akte de minuut?</i>	Schriftelijk verzoek richten aan de griffier van de terechtzitting. De minuut moet volgens wettelijke voorschriften apart worden bewaard; art. 160 lid 2 Rv.
21. <i>Is er recht op inzage en het verstrekken van afschriften van de op de zaak betrekking hebbende bescheiden en het Proces-verbaal?</i>	Schriftelijk verzoek richten aan de griffier van de terechtzitting. Recht op inzage en afschriften is geregeld in artt. 28 lid 5, 231, 290 Rv. Zie ook 838 Rv.
22. <i>Is in het dossier een ondertekend afschrift van de beslissing aanwezig?</i>	In het dossier dient een ondertekend afschrift aanwezig te zijn. Art. 230 lid 3 Rv. Zie ook artt. 5 en 7 Wet RO.

²⁰ Zie Gerechtshof Amsterdam in "De Stevens-Schipper methode", NJB, 17 juni 2005, nr. 24, pagina 1240-1242.

23. Is het dossier compleet, inclusief dagvaarding, producties, (= bewijsmiddelen), pleitnotities, audiëntieblad en Proces-verbaal?	Zie algemene voorschriften voor procedures, art.19 Rv, e.v. en artt.149 – 155 Rv, Algemene Bepalingen van Bewijsrecht.
---	--

Rv = Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Wet RO = Wet op de rechterlijke organisatie; Awb= Algemene Wet Bestuursrecht

DE BEOORDELING

Bij de beoordeling van het eindproduct dient dus eerst teruggrepen te worden op de oorspronkelijke akte, de minuut, daar deze het fundament vormt van de schriftelijke weergave van het eindproduct. In het kwaliteitsmanagement systeem voor het rechtsbedrijf, zijn de wetboeken, met de bijbehorende jurisprudentie de geschreven standaard. Een belangrijk onderdeel in de beheersing van het kwaliteitsmanagement systeem zijn de handtekeningen onder het eindproduct en het proces-verbaal van de terechtzitting. Keer op keer blijken deze cruciale elementen bij de beoordeling van de kwaliteit en de rechtsgeldigheid van het eindproduct te kort te schieten. Het is van belang hier aandacht te besteden.

• DE HANDTEKENING

De handtekening maakt een geschrift tot een stuk, dat in rechte bewijs oplevert tegen de ondertekenaar. Door een akte of ander stuk te ondertekenen neemt men aan, dat de inhoud daarvan voor zijn / haar rekening is. De naam met de initialen van de ondertekenaar dient dan ook altijd vermeld te staan bij de handtekening evenals de functie. Een **afstempeling** met drukletters van de naam en / of "w.g." is geen ondertekening. Een afstempeling en / of ondertekening op de **achterkant** van een authentieke akte, geeft de akte geen rechtskracht. Bij de namen dienen ook de functies van de ondertekenaars te worden vermeld. **Gedigitaliseerd** geplaatste handtekeningen – herkenbaar aan het zaagtand karakter - zijn niet rechtsgeldig, daar geen zekerheid kan bestaan omtrent de herkomst daarvan. Aan anoniem geplaatste handtekeningen kan geen rechtskracht worden toegekend, daar zij niet verifieerbaar en niet traceerbaar zijn. Met betrekking tot de ondertekening wordt ook verwezen naar art. 8:77 Awb. Verwezen wordt naar NJB van 17 juni 2005, nr. 24, pagina 1240 – 1242.

• HET PROCES-VERBAAL

De Hoge Raad stelt dat het proces-verbaal de enige **kenbron** is van hetgeen zich ter terechtzitting heeft voorgedaan. Het Proces-verbaal, een authentieke akte, is dan ook de kenbron van de gedane waarnemingen en verrichtingen van de terechtzitting en dient dan ook te worden ondertekend en gedagtekend door de voorzitter en de griffier van de terechtzitting. Het Proces-verbaal, dient te worden opgemaakt direct na de terechtzitting en maakt deel uit van het procesdossier. De volgende jurisprudentie onderschrijft dit: *"De feitelijke grondslag der middelen kan uitsluitend worden bewezen door het aangevallen arrest of vonnis en door het proces-verbaal der terechtzitting"*. HR 8 november 1926, NJ 1926, 1342; HR 17 januari 1950, NJ 1950, 345. *"Alleen het proces-verbaal is kenbron voor de ter terechtzitting in acht genomen vormen. Alleen hieruit kan worden gekend"*. HR 22 juni 1931, NJ 1932, 87. *"Het proces-verbaal der terechtzitting en het n.a.v. het onderzoek ter terechtzitting gewezen vonnis of arrest zijn de kenbronnen van gevoerde verweren".....*, HR 28 juni 1983, NJ 1984, 98; HR 24 februari 1987, NJ 1988, 540 *"Alleen het proces-verbaal heeft bewijskracht ten aanzien van de in achtgenomen vormen. Indien dit niet vermeldt dat op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvoorschriften zijn nagekomen, moet het ervoor worden gehouden dat dit niet is geschied. Het vonnis wordt nietig verklaard. Vaste rechtspraak"*. HR 15 juni 1976, NJ 1976, 562. Met nadruk wordt opgemerkt, dat het audiëntieblad een volstrekt andere status heeft, dan het Proces-verbaal²¹.

NIETIGHEID VAN UITSPRAAK BIJ NIET OPMAKEN VAN HET PROCES-VERBAAL

Bij niet opmaken van het proces-verbaal is de volgende jurisprudentie van toepassing. *"Niet opmaken van een proces-verbaal van het onderzoek ter raadkamer brengt (substantiële) nietigheid van dit onderzoek mede"*. HR 10 juni 1958, NJ 1959, 38; HR 10 juni 1969, NJ 1969, 416; HR 21 december 1982, NJ 1983, 469; HR 22 april 1986, NJ 1986, 783. *"Daar bij de stukken een proces-verbaal van de terechtzitting waarop*

²¹ Een audiëntieblad is niet meer dan een soort presentielijst. Dient echter wel ondertekend te worden door de voorzitter en de griffier.

de uitspraak is gedaan ontbreekt, kan niet worden nagegaan of het bepaalde in Sv 362, eerste lid, is in achtgenomen zodat het ervoor gehouden moet worden dat zulks niet het geval is, waaruit volgt dat het bestreden vonnis / arrest niet in stand kan blijven en de voorgestelde middelen geen bespreking behoeven. HR 27 februari 1962, NJ 1964, 291; HR 26 oktober 1976, NJ 1977, 93.

Tenslotte wordt gesteld, dat op basis van het gelijkheidsbeginsel, het rechtsbedrijf geen uitzonderingspositie kan innemen ten opzichte van bedrijven welke verplicht het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem hebben moeten invoeren. Met andere woorden, er bestaat dan ook geen enkel beletsel het ISO 9000 systeem in het rechtsbedrijf in te voeren.

CONCLUSIES EN DISCUSSIE

- De kwaliteit van het Nederlandse rechtsbedrijf, in het bijzonder de eindproducten, daarvan, tonen structurele tekortkomingen en voldoen vaak niet aan de wettelijke vereisten.
- De introductie van het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem is bij uitstek geschikt voor de verbetering van het Nederlands rechtsbedrijf en biedt de mogelijkheid tot waarborging van een minimale kwaliteit van haar eindproducten.
- Invoering van een ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem in het Nederlandse rechtsbedrijf kan veel materiële en immateriële schade voorkomen, en de geloofwaardigheid en het vertrouwen in de rechterlijke macht vergroten.
- Het ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem is geschikt voor zowel analyses als syntheses en zowel preventief als curatief.
- De burger dient te allen tijden een rechtelijk eindproduct te kunnen onderwerpen aan een echtheidstoetsing door een onafhankelijke instantie, met de bevoegdheid tot het vernietigen van het eindproduct, als deze niet aan de wettelijke vereisten voldoet.
- Het fenomeen dat advocaten en notarissen kunnen optreden als rechter en raadsheer plaatsvervanger vindt geen grondslag in de wet en dient onmiddellijk te worden afgeschaft.
- De vele nevenfuncties van rechters en raadsheren is een ernstige “ziekte” voor de integriteit, de onafhankelijkheid en efficiency van het rechtsbedrijf.
- Het verdient aanbeveling een discussie op gang te brengen over de invoering van een ISO 9000 kwaliteitsmanagement systeem voor het rechtsbedrijf.
- Hetzelfde geldt uiteraard mutatis mutandis ook voor de tuchtrechtspraak.
- Het verdient aanbeveling een procedurele scheiding aan te brengen tussen het vaststellen van de van toepassing zijnde wetsartikelen en de interpretatie daarvan in een gegeven casus.

DANKBETUIGING.

De auteurs danken hierbij de redactiesecretarissen van het NJB en Trema voor hun constructieve commentaar.